

«ПРЕЗУМПЦІЯ ПРАВОТИ» ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ

Логвиненко М. І.,

*доцент кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
канд. юрид. наук*

Тенденція останніх років діяльності Національної поліції говорить про підвищення рівня небезпеки для поліцейських. Як свідчить практика, останнім часом збільшилася кількість випадків, коли внаслідок діяльності поліцейських вони самі стають жертвами злочинів та правопорушень, що зумовлює необхідність розгляду питання про правові заходи забезпечення особистої безпеки зазначених осіб. Запровадження нових заходів забезпечення особистої безпеки поліцейського повинно відповідати Конституції та чинному законодавству, і в жодному разі не зменшувати прав і свобод людини і громадянина. Для цього необхідно максимально оцінити існуючі загрози, ризики і наслідки, які вони можуть спричинити. В ст. 59 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що «служба в поліції є державною службою особливого характеру». На думку автора, цей особливий характер служби і проявляється саме в її небезпечності. Через часті випадки, коли під час несення служби постраждали працівники Національної поліції, перед Міністерством внутрішніх справ України постало питання досягнення безпеки поліцейського при виконанні своїх професійних обов'язків як гарантії прав людини. Одним із таких заходів забезпечення Міністр внутрішніх справ вбачає введення в Україні «презумпції правоти поліцейського».

У Листі Міністерства юстиції «Щодо тлумачення терміна «презумпція правомірності»», Витяг від 06.04.2011 № 3192-0-4-11-19¹, зазначено, що «презумпції в праві (лат. *praesumptio* - припущення, від *praesumere* - передбачати, передчувати, вгадувати) - це закріплені правовими нормами припущення про достовірність настання певного юридичного факту. Розрізняють спростовні і неспростовні презумпції в праві. Спростовні презумпції в праві - це припущення про існування факту доти, поки не буде встановлено (доведено) інше. Неспростовні презумпції в праві - це припущення про існування факту, навіть якщо можливо встановити (довести) інше (наприклад, презумпція недіє-

¹ Щодо тлумачення терміна «презумпція правомірності»: лист Міністерства юстиції; витяг від 06.04.2011 № 3192-0-4-11-19 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v3192323-11>.

здатності особи до досягнення нею певного віку, встановленого в законодавстві).

Виходячи з такого розуміння правомірності зазначимо, що «презумпція правомірності поліцейського» уже визначена в чинному законодавстві України, а саме в п. 2 ст. 62 Закону України «Про Національну поліцію», як гарантія професійної діяльності поліцейського – «законні вимоги поліцейського є обов'язковими до виконання всіма фізичними та юридичними особами»¹. Більше того, ст. 185 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначено відповідальність за «злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського при виконанні ним службових обов'язків»². Розділ XV Кримінального Кодексу «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, засобів масової інформації» регулює ряд питань щодо вчинення опору працівнику правоохоронного органу, погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу, умисного знищення або пошкодження його майна тощо³. Питання захисту поліцейського, в тому числі від перешкоджання виконання покладених на нього законом професійних обов'язків і здійсненню наданих прав, а так само від посягання на життя і здоров'я, житло і майно зазначених осіб і їх близьких родичів у зв'язку із службовою діяльністю врегульовано Законом України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»⁴. Тобто законодавство України визначає від найменш дрібного до найбільш суворого заходи забезпечення безпеки працівника поліції, встановивши адміністративну та кримінальну відповідальність за невиконання вимог поліцейського, а також систему захисту від протиправних посягань, тому встановлення додаткової норми щодо презумпції правоти поліцейського є недоречним, а сама система захисту працівника поліції є ефективною.

На сучасному етапі становлення поліції як державного інституту, її переходу від карального до превентивного характеру, на думку автора, необхідно звернути увагу на рівень довіри громадян до поліції, причини такої низької довіри. В даному випадку розуміється перекослення ролі Національної поліції і кожного окремого поліцейського в суспільстві та всередині самої структури Міністерства внутрішніх справ. Зв'язок між громадськістю та поліцією дуже тісний, не

¹ Про національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.

² Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Дод. до № 51. – Ст. 1122.

³ Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.

⁴ Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 50.

треба забувати про взаємну відповідальність між людиною та державними інститутами і про те, що людина, її життя та здоров'я є найвищими соціальними цінностями. Розвиток довіри та підвищення авторитету – це довготривалий процес, від зростання рівня професіоналізму поліцейських зростатиме довіра з боку громадськості, що, у свою чергу, приведе до зменшення випадків ображення поліцейського та злісної непокори йому. Враховуючі ті обставини, що поліцейський діє завжди в умовах реального соціального простору, потрібно посилити психологічні, комунікативні напрями в професійній підготовці поліцейських.

На думку автора, необхідно вдосконалити кадрову політику та професійну підготовку майбутніх поліцейських. У цьому напрямку можна звернутися до міжнародного досвіду, і, як зазначає, В. М. Безчастний, основні особливості, на яких акцентується увага у кадровому підборі та професійній підготовці працівників поліції, зокрема високий рівень професіоналізму поліції. Його вдається досягти не лише завдяки глибокій професійній підготовці у фахових поліцейських закладах освіти – поліцейський у США, Великобританії, Франції, в інших країнах має навчатися впродовж усієї служби. Від цього залежить його просування по службі, присвоєння офіцерського чину, оплата праці, надання пільг тощо. У навчальних програмах із підготовки фахівців для поліцейських служб важливе місце належить напрацюванню навичок і вмінь роботи з науково-технічними засобами, що є надзвичайно широко застосовуваними в роботі поліції зарубіжних країн. Кадри поліції ретельно і всебічно готуються до тісної взаємодії національних служб як через Інтерпол, так і безпосередньо між собою. В міжнародних контактах, на конференціях, симпозіумах, семінарах, під час обміну досвідом та делегаціями питанням підготовки поліцейських кадрів неодмінно приділяють підвищену увагу. Не останню роль у підготовці кадрів поліції зарубіжних країн відіграє престижність правоохоронної діяльності, підтримувана, передусім, за рахунок високого рівня соціальної захищеності поліцейського, а також завдяки створенню державою і значною кількістю засобів масової інформації позитивного іміджу поліцейських структур¹.

Сучасні вимоги до діяльності органів внутрішніх справ суттєво підвищилися, що пояснюється сьогоденними загрозами та динамікою і структурою самої злочинності. Питання професійної підготовки висококваліфікованих працівників поліції зумовлені її сучасною роллю і значенням у такому соціально важливому завданні, як захист основоположних прав і свобод усіх учасників суспільних відносин. Тому ключовим напрямком подальшого становлення Національної поліції в Україні як дієвого інституту вбачаємо саме професійну підготовку працівників поліції, належне кадрове та фінансове забезпечення.

¹ Безчастний В. М. Система підготовки працівників міліції (поліції) в зарубіжних країнах / В. М. Безчастний // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – № 1. – 2011. – С. 73–80.